

YENİ MÜFREDATA UYGUN WEB BAZLI ÇOKLU ORTAM ÜRÜN ÇALIŞMASI

Kemal ÜNLÜ*, Sibel BALCI**

***RtB Eğitim Çözümleri, Eğitimci/Direktör**

****RtB Eğitim Çözümleri, İçerik Tasarımcısı**

Bilginin katlanarak arttığı, teknolojinin büyük bir hızla ilerlediği bir çağda yaşamaktayız. Yaşanan hızlı ekonomik, sosyal, bilimsel ve teknolojik gelişmeler yaşam şeklimizi önemli ölçüde değiştirmekte, yaşanan bu değişimlere ayak uydurabilmek için bilgiye ulaşabilen bireylerin yetiştirilmesi ülkelerin gelişmişliğini belirlemede önemli bir etken olmaktadır. Yaşanan hızlı değişim, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişimi gerektirmektedir. Eğitimin temel amacı düşünen, anlayan, yorumlayan, bilgi üreten, sorun çözen ve bilimsel düşünen bireyler yetiştirmektir. Bu durum öğrencilerimizin bilgi çağı insanı olacak şekilde eğitilmelerini zorunlu kılmaktadır. Öğretmen merkezli tekdüze anlatım, not tutturma gibi geleneksel öğretim uygulamalarının, kendi kendilerine araştırabilen, sorgulayabilen bireyler yetiştirmede yeterli olmadığı aşikardır.

Bu noktalar ışığında 2004 yılında fen ve teknoloji, matematik, Türkçe, sosyal bilgiler ve hayat bilgisi dersi müfredatları değişmiştir. Öğrenmenin pasif bir süreç olarak değil, öğrencinin öğrenme sürecine katılımını gerektiren aktif, sürekli ve gelişimsel bir süreç olarak tanımlanması müfredatlardaki en büyük değişikliklerden birisidir. Öğretimde yapılandırıcı öğrenme yaklaşımı temel alınmış ve bu metodla birlikte öğrenci merkezli bir anlayış benimsenmiştir. Müfredatlarda, yapılandırıcı öğrenme yaklaşımının yanı sıra, keşfetme, işbirliğine dayalı öğrenme, problem temelli öğrenme gibi diğer öğrenci merkezli stratejiler de benimsenmiş, öğrencilerin belirlenen kazanımları edinmesini sağlamak için hangi öğretim stratejilerinin kullanılacağını, öğretmenlerin belirleyeceğinden bahsedilmiştir. Öğretim stratejilerinde benimsenen bu değişikliklere paralel olarak değerlendirme ile ilgili anlayışın da bu değişime uygun biçimde yapılandırılması gerektiği aşikardır. Öğrenmede bireysel farklılıkları dikkate alan, bireyin kendine özgülüğünü ön plana çıkararak herkesin halihazırda sahip olduğu bilgilerle yeni aldığı bilgileri kendine özgü çeşitlendirdiğini vurgulayan yapılandırıcı anlayış, ölçme ve değerlendirmede de öğrencilere bilgi, beceri ve tutumlarını sergileyebilecekleri çoklu değerlendirme fırsatları sunulması gerektiğini vurgulamaktadır. 2004 fen ve teknoloji dersi müfredatında performans değerlendirme, ürün seçki dosyası, kavram haritaları, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, kelime ilişkilendirme, proje,

drama, görüşme, yazılı raporlar, gösteri, poster, grup ve/veya akran değerlendirme, kendi kendini değerlendirme, alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri olarak geçmektedir.

Müfredatlardaki bu değişim öğrencilerin aktarılan bilgileri ezberlemeleri, aynen kabul etmeleri ve yönlendirilmeyi beklemeleri yerine, bilgiyi yorumlayarak anlamlandırmalarını ve yeni bilgiler üretmelerini sağlamak amacıyla yapılmış, öğrenci merkezli bir eğitim öğretim anlayışının benimsenmesi öğretmen ve öğrenci rollerinde değişimi gerçekleştirmiştir. Öğretmen, öğrencileri araştırmaya özendirilen, öğrenmeye elverişli ve destekleyici bir ortam hazırlayan, öğrencilerin kavramlarla ilgili ön bilgi ve inançlarını ortaya çıkarmaya çalışan, öğrencilerin kendi düşüncelerinin farkında olmalarını sağlayan bir kimliğe bürünmüştür. Ayrıca müfredatlarda, bireysel farklılığa da dikkat çekilmiş, öğretmenler öğrencilerin öğrenme biçimleri ve hızlarının farklı olabileceği konusunda uyarılmıştır. Bu bağlamda öğretmenler öğrencilerin gelişim düzeylerine ve öğrenme biçimlerine uygun, çeşitli bireysel ve işbirliğine dayalı öğrenme ortamları sağlayan materyaller hazırlamalı, ayrıca hazırlanan materyallerde, cinsiyet ayrımı yapılmadan, öğrencilerin dil yeterlik düzeyleri, özel becerilere sahip olma, bedensel özürsü olma veya öğrenme zorluğu bulunma gibi durumları da hesaba katılmalıdır. Öğretmenler kullanılacak olan öğretim ve öğrenme stratejilerinin bütün öğrencilerin ihtiyaç ve becerilerine uygun olduğundan emin olmalı, öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olan, onların ihtiyaç, ilgi ve deneyimlerini gözeten, tüm öğrencilerin öğrendiklerini göstermesine olanak tanıyan değerlendirme materyalleri geliştirmeli ve kullanmalıdır.

Bu yeni sistem eskisine oranla öğretmene daha fazla sorumluluk ve yük getirmektedir. Eskisine nazaran öğretmenler hem konu alanında daha yetkin olmalı hem de eğitimde adı geçen kuram, yöntem, metod, teknik ve stratejilerin kuramsal bilgilerine ve uygulamalarına dair daha fazla bilgiye sahip olmalıdırlar. Dünyadaki benzer müfredat değişikliği çalışmaları incelendiğinde öğretmenlerin yeni sistemlere uyum sağlamasının kolay olmadığı görülmektedir. Bunun için çok yönlü profesyonel desteğe gereksinim duyulmuşlardır. Bu anlamda öğretmenlere rehber olacak, bu konularda onlara bilgi sağlayacak, derslerinde kullanabilecekleri etkinlik örnekleri sunacak çalışmaların yapılması faydalı olacaktır.

Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı ve özel sektör işbirliği ile Bilgiye Erişim Portalı hazırlanmıştır. Bilgiye Erişim Portalı yeni öğretim programlarına göre geliştirilmiş, bu programları destekleyen web tabanlı bir projedir.

Projenin nihai hedefi, öğretmen, öğrenci, okul yöneticileri ve velilerin faydalanacağı eğitim öğretime odaklanmış geniş çaplı bir platform oluşturmaktır. Kişiselleştirilmiş ve etkileşimli unsurların da bulunduğu proje, özellikle öğretmen ve öğrencilerin faydalanabilecekleri bir kaynak olması bakımından zengin içeriği barındıracak biçimde tasarlanmıştır.

Projede 1’den 5. sınıfa kadar matematik, fen bilgisi, Türkçe, sosyal bilgiler, hayat bilgisi derslerini içeren örnek çalışmalar hazırlanmıştır. Böylece yeni öğretim programına göre temellenmiş öğretmen ve öğrencilerimizin başvuracakları bir kaynak hazır hale gelmiştir.

Öğretmenlerimizin proje kapsamında yararlanacakları alanlar üç bölüm altında toplanabilir:

- Öğretme, öğrenme ortamı ve öğretim stratejileri hakkında anlayışların ve uygulamaların yer aldığı “Temel Yaklaşımlar” bölümü: Temel Yaklaşımlar bölümü değişen müfredatın vizyonuna öğretmenlerin daha kolay adapte olmasını sağlamak için hazırlanmıştır. Bu bölümde öğretmenlere literatürde yer alan birçok kuram, strateji ve yöntem hakkında (yapılandırıcı öğrenme kuramı, çoklu zekâ kuramı, öğrenme stilleri, işbirliğine dayalı öğrenme, problem temelli öğrenme, eğitim ve internet, ölçme ve değerlendirme, ev ödevleri) kuramsal bilgi verilmiştir. Ayrıca sınıf içi uygulamalarının nasıl yapılacağına dair bilgiler, sınıfta uygulanabilecek etkinlik örneklerine de bu başlık altında yer verilmiştir. Fen ve teknoloji dersine özgü olarak “Bilimsel Süreç Becerileri” başlığı altında bir doküman hazırlanmış müfredat doğrultusunda öğrencilerin hangi bilimsel süreç becerilerine sahip olmaları gerektiği ve bu becerileri nasıl kazanabilecekleri bu başlık altında anlatılmıştır. Ölçme ve değerlendirme başlığı altında geleneksel ölçme ve değerlendirme ve alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri detaylı olarak anlatılmış, aralarındaki fark üzerinde durulmuş, çeşitli örneklerle doküman zenginleştirilmiştir. Öğretmenlerimizin bahsedilen kuram, strateji ve yöntemlerle ilgili daha detaylı bilgiye ulaşabilecekleri, yayınlar ve internet sayfalarının adresleri de bu bölümde listelenmiştir.
- “Çoklu Ortamda Ders İşleyişi”nin yer aldığı bölüm: Bu bölümde her sınıf için seçilen konu çoklu ortam unsurları kullanılarak hazırlanmıştır. Görsel açıdan zengin unsurların bulunduğu bu bölüm, yapılandırıcı öğrenme yaklaşımı göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Konu anlatımı, öğrencilerin ön bilgilerini açığa çıkarmaya yönelik etkileşimli alıştırmalarla başlamaktadır. Öğrencilerin ilgisi “Deneyelim Görelim”, “Gözlem Yapalım” gibi sayfalarla konuya çekilmiştir. Anlatım sayfalarından sonra,

konu etkileşimli alıştıırma ile pekiştirilmiş, çeşitli sorularla değerlendirme yapılmıştır. Çoklu Ortamda Ders İşleyişi “Bilgimizi Artıralım” kısmıyla son bulmaktadır. Bu son sayfayla öğrencilerin konu hakkındaki bilgilerini derinleştirmeleri amaçlanmaktadır. Öğretmen sayfasında öğrenci sayfasından farklı olarak anlatılan konuya ait ders planı, öneri niteliği taşıyan etkinlikler, ölçme değerlendirme soruları, ders işleme senaryoları, araştırma soruları, düşün bul soruları hazırlanmıştır. Böylelikle öğretmenler derslerini çoklu ortamda hazırlanmış materyallerle işlerken çeşitli dokümanlarla da derslerini zenginleştirme olanağı bulmaktadır.

- Ders Planları, Etkinlikler, Ölçme Değerlendirme gibi çeşitli sınıf içi çalışmaların yer aldığı bölüm: Sınıf İçi Çalışma, öğretmen ve öğrenciler için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin sınıfta yaptıkları çalışmaların devamı niteliğindedir.

Öğretmenler için hazırlanana bölüm şu unsurları içermektedir:

- Ders Planları,
- Kazanımlar,
- Örnek ders İşleme Senaryoları,
- Etkinlikler,
- Ölçme Değerlendirme,
- Alıştıırma Soruları,
- Araştırma Soruları,
- Proje ve Linkler

Öğrenciler için hazırlanan bölüm ise aşağıdaki unsurları içermektedir:

- Kazanımlar,
- Bunları Biliyor musunuz?
- Düşün Bul
- Alıştıırma Soruları,
- Ders Çalışma Yöntemleri
- Linkler

Hem öğrenciler hem de öğretmenler için hazırlanan “Çoklu Ortam Ders İşleyişi” ile yukarıda bahsedilen unsurlar birbirini tamamlayıcı yapıdadırlar. Bu bölümde yer alan çalışmaların her

biri PDF formatında hazırlandığından bu dökümanları gerektiğinde kullanıcı çıktı olarak kullanabilecektir.

Ders Planları kazanımlar ders araç ve gereçleri, hazırlık, öğretme ve öğrenme süreci ve ölçme değerlendirme bölümlerinden oluşmaktadır. Burada yaklaşık bir ders saati sürebilecek dersin planı verilmektedir. Her bir ders planı hangi kazanımları içerdiği de ders planı ile birlikte yer almaktadır. Sayfa içinde yer alan tüm ders planları yaklaşık olarak o dersin bir haftalık çalışmasına karşılık gelecek biçimde oluşturulmuştur.

Örnek Ders İşleme senaryoları öğretmenlerin yeni yaklaşımlar ve materyallere göre derslerini nasıl işlemeleri gerektiğini anlatan bir yol haritası niteliğindedir. Bu senaryolar üç özel durum için ayrı ayrı düzenlenmiştir:

- Sınıf ortamında,
- Sınıf ortamında bilgisayar destekli
- Bilgisayar laboratuvarındadır.

Etkinlikler yeni eğitim programının yaklaşımlarına göre tasarlanmıştır. Etkinlikler öğrenci merkezli, günlük yaşama uygun olarak hazırlanmış ve öğrencilerin öğrenmeye uygulamaya yönelik özgüvenlerini ve motivasyonlarını artırıcı nitelikte olmasına dikkat edilmiştir.

Etkinliklerin tümü tavsiye niteliğindedir. Bireysel veya grup içi etkinliklerle öğretmenler, öğrencilerden daha yüksek verimi alacak biçimde değişikliklere gidebilirler.

Ölçme değerlendirme bölümünde, açık uçlu, çoktan seçmeli gibi halihazırda geniş olarak kullanılan ölçme yöntemlerinin yanı sıra dallanmış ağaç ve yapılandırılmış grid gibi yeni yaklaşımlara uygun yöntemlere de yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde akran değerlendirme formu, grup değerlendirme formu, grup öz değerlendirme formu, kendi kendini değerlendirme formu, öğrenci gözlem formu, poster değerlendirme formu, problem çözme değerlendirme ölçeği, proje değerlendirme formu yer almaktadır. Bu formlar şablon niteliği taşımakta, öğretmen ihtiyaç duyduğunda çıktı olarak kullanabilecek formatta hazırlanmıştır.

Alıştırma soruları öğrenci ve öğretmen sayfasında yer almaktadır. Ancak soruların çözüm ve yanıtları öğretmen sayfasındadır. Dolayısı ile öğrenci çözüm için öğretmene danışmalıdır.

“Araştırma Soruları” ve “Proje” başlığı altında öğrenciler kendi kendine öğrenmeye ve araştırmaya özendirilmektedir. “Araştırma Soruları” öğretmenlerin öğrencilerine haftalık periyotlarla verebileceği düşünülerek hazırlanmıştır. Öğretmen araştırma sorularının çözüm ve yanıtlarına kendi sayfasından ulaşabilir. Proje ise daha geniş zaman diliminde öğrencilerin kütüphane, internet gibi bilgi kaynaklarından faydalanarak hazırlayacağı formatta tasarlanmıştır. Proje konusu ve gerekli ön bilgi öğretmenler için hazırlanan sayfada yer almaktadır. Gerek araştırma soruları ve gerek proje konusu tavsiye niteliğindedir. Bu iki unsur öğretmenin kullanımına bırakılmıştır, öğrenci sayfasında yer almaz.

Öğretmen sayfasından farklı olarak öğrenci sayfasında yer alan “bunları biliyor musunuz” ve “düşün bul” kısımlarında, öğrencide anlatılan konuya daha çok motive olma, merak duygusu uyandırma ve problem çözmeye becerisini geliştirme hedeflenmiştir.

Her sınıfta yer alan her dersten birer konunun anlatıldığı örnek çalışmamız bütün konular tamamlandığında öğretmenlerimize ve öğrencilerimize zengin bir kaynak oluşturacaktır. Bilgiye Erişim Portalı tamamlandığında öğretmenlerimize kuramsal bilgiden uygulamaya kadar zengin bir içerik sunulması, öğrencilerimiz için ise konuları anlamalarını kolaylaştıracak etkinliklerin, deneylerin ve soruların yer alması, konuyu zevkli bir şekilde öğrenmelerini sağlayacak multimedya ürünlerinin yer alması planlanmaktadır. Bilgiye Erişim Portalı tamamlandığında okul yöneticileri ve veliler için de çeşitli unsurlar hazırlanmış olacaktır. Hazırlanan bu portal çalışması, eğitimle ilgilenen herkese hitap etmeyi amaçlamakta ve bu alanda yapılmış çalışmalara güzel bir örnek teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA:

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2004). *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi (4-5. Sınıflar)* Öğretim Programı M.E.B Ankara

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2004). *İlköğretim Mataematik Dersi (1-5. Sınıflar)* Öğretim Programı M.E.B Ankara

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2004). *İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar)* Öğretim Programı M.E.B Ankara

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar)* Öğretim Programı M.E.B Ankara

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2004). *İlköğretim Hayat Bilgisi*

Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı M.E.B Ankara